

כשיש 'חזיון ואומנות' יש בנין גם בכלים גם לבית הלל

הרכבת כלים בשבת

מקור הדין

לדעת בית שמאי יש בנין בכלים והלכה כבית הלל שאין בנין בכלים

1. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף כא עמוד ב

משנה. שלשה דברים רבן גמליאל מחמיר כדברי בית שמאי: ... ואין זוקפין את המנורה ביום טוב

2. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף כב עמוד א

ואין זוקפין את המנורה. מאי קא עביד? אמר רב חנינא בר ביסנא: הכא במנורה של חליות עסקינן ושנפלה נפרדו חליותיה, דמחזי כבונה. דבית שמאי סברי: יש בנין בכלים, ובית הלל סברי: אין בנין בכלים ואין סתירה בכלים.

מצינו איסור בנין מהתורה גם בכלים כגון במטה של טרסיים בקנה של מנורה ובקרן עגולה

3. תלמוד בבלי מסכת שבת דף מז עמוד א

לוי בר שמואל אשכחינהו לרבי אבא ולרב הונא בר חייה דהו קיימי אפיתחא דבי רב הונא, אמר להו: מהו להחזיר מטה של טרסיים בשבת ארפי נחשת או נדניים, והולכין מעיר לעיר למלאכתן, ונושאין עממן משות של פקיס? אמרו ליה: שפיר דמי' להלן הגמ' מעמידה את היתירם בחיבור רפוי. אתא לקמיה דרב יהודה, אמר: הא רב ושמואל דאמרי תרוייהו: המחזיר מטה של טרסיים בשבת - חייב חטאת. מיתבי: המחזיר קנה מנורה שזאלין ממנה קנים לנרות הכנה ונוטלין הימנה, וכשעת האור מחזירין אותו בשבת - חייב חטאת, קנה סידין העומין ומלכנן הכנה כסיד יס לכן קנים של פקיס, ונוטין מטלית בלשאה ושוקין כסיד המחזיר, וטח את הכנה, וכשהוא טח מלמטה אי אפשר לו חלץ בקנה קר, וכשהוא הולך ומגביה - מוסף קנה על קנה ומאחזיו - לא יחזיר, ואם החזיר - פטור אבל אסור שאין זה גמור, שהרי צריך לחזוק ולפקקו תמיד. רבי סימאי אומר: קרן עגולה - חייב, קרן פשוטה - פטור! שניהם מין כלי זמר, והוא עשוי נקבים נקבים ככברה, ומכניס בהן חלילים ומולאין קולות הכנה, קרן עגולה - מעשה אומן הוא, ולרין לתקוע נקבים

מוסכם שיש איסור תורה בהכנסת מקל למוט של מעד

4. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קב עמוד ב

עייל שופתא בקופינא דמרא שופתא יתד קטן שתוכין בתוך בית יד של מכא כהיומו נקב הבדל, להקפו שלא ילא, שקוין קאיינל, (וברמב"ם י. יג: המכניס יד הקרדום בתוך העין שלו הרי זה תולדת בונה וחייב) רב אמר: משום בונה, ושמואל אמר: משום מכה בפטיש.

דעות הראשונים בגדרי האיסור

יש בנין בכלים כשעושים כלי חדש, ובהחזרת כלי רק כשצריך אומנות שאז בטל הכלי הראשון

5. חדושי הרשב"א מסכת שבת דף קב עמוד ב

ויש מפרשים דכי אמרינן אין בנין וסתירה בכלים הני מילי בכלי שנתפרק כגון מנורה של חוליות וכדשרו בית הלל לזקוף את המנורה ביום טוב, אבל לעשות כלי לכתחלה אין לך בנין גדול מזה ואין זה נקרא בנין בכלים שהרי אינו כלי אלא עושה כלי.

ולפי זה כתב הרמב"ן ז"ל דאפשר שכל כלי שצריך אומן בחזרתו מייחייב משום בונה דהוה ליה כעושה כלי מתחלתו שהרי משעה שנתפרק ואין ההדיוט יכול להחזירו בטל מתורת כלי,

אבל אין נראה כן דעת הרב אלפסי ז"ל לפי שהשמיטה מן ההלכות לומר שאינה הלכה דאזלא כמאן דאמר יש בנין בכלים

תוספות מסכת שבת דף קב עמוד ב

האי מאן דעייל שופתא בקופינא רב אמר חייב משום בונה - ואף על גב דקי"ל אין בנין בכלים אור"י דהיינו דווקא בהחזרת בתי תריסין או במנורה של חוליות אבל בנין גמור (כלומר כשעושה כל הכלי. רא"ש עירובין ג ה) מייחייב בכלים כמו בקרקע כדאמרי' בס"פ כירה (לעיל דף מז). גבי מטה של טרסיים אם תקע חייב חטאת ומחזיר קני מנורה חייב חטאת וקרן עגולה ואין חילוק בין כלים לקרקע אלא במקום שאין חזיון ואומנות דכלי לא חשיב בנין ובקרקע חשיב בנין

איסורים מדרבנן ברפוי ובמהודק

בגמרא מובא מחלוקת חכמים ורשב"ג בהחזיר חיבור רפוי

6. תלמוד בבלי מסכת שבת דף מז עמוד א

מלכות המטה, וכרעות המטה ענין נגלים קטנים וס' לכן בית קיבול, ומכניס לתוכן לאשי כרעי המטה, שלא יקבו נאצז, ולווחים של סקיס עז קטן כמין דף שתוקעין בקשת, שקוין אריכלשטר"א -משמעו קשת - רוכב+ שעליו מושך החץ - לא יחזיר, ואם החזיר - פטור אבל אסור. ולא יתקע, ואם תקע - חייב חטאת. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אם היה רפוי - מותר.

מסביר הרמב"ן שנחלקו האם יש גזירה ברפוי אטו תקיעה

7. חדושי הרמב"ן מסכת שבת דף מז עמוד א

איכא למימר דהכי קאמר להו כיון דרב ושמואל תרוייהו אמרי בשתקע חייב חטאת על כרחין בשלא תקע אסור לכתחלה, ואינהו סבור אף על גב דתקע חייב חטאת לא תקע מותר לכתחלה ולא גזרי'

הכרעת הראשונים להקל כרשב"ג ברפוי אמנם כוונתם דווקא כשדרכו להיות רפוי

8. בית יוסף אורח חיים סימן שיג אות ו ד"ה מטה של

ופסקו הרי"ף (כא): והרא"ש (סי' כג) כרבן שמעון בן גמליאל וכן פסק הרמב"ם בפרק כ"ב (הכ"ו). ונראה מדבריו שם דהא דאמרינן אם היה רפוי מותר היינו לומר שהוא עשוי להיות רפוי ומשום הכי שרי אבל אם הוא עשוי להיות מיהדק אף על פי שעכשיו כשמחזירו מניחו רפוי אסור וכן נראה ממה שאמר רבינו בסמוך גבי כוס של פרקים שמותר להחזירו לפי שאין דרך להדקו דמשמע הא אם היה דרך להדקו אסור להחזירו אפילו מניחו רפוי וכן נראה מדברי הגהת אשר"י שם (סי' כג). (וכן הבנת הרמ"א והב"ח והפרישה אמנם בחזון איש שבת סי' נ' ס"ק י' סובר להתיר ברפוי לעולם אפילו בדרכו לתקוע)

וגדר רפוי הוא כאשר מתנועע בתוך החור

וכן כתוב בכל בו (סי' לא כז). בשם הראב"ד דברים שאין אדם מקפיד עליהם אם יתנועע בתוך החור מותר להכניסן בחורן שאין לגזור שמא יתקע אלא בדבר שצריך להיות מעמידו בדוחק:

והיבור שאינו מתנועע אך לא צריך כח לחברו (=מהודק) גם הוא אסור

וכתב הרב המגיד בפרק כ"ו (ה"א) גבי מנורה של חוליות בשם הרשב"א (עבודת הקודש, בית מועד ש"ג ריש סי' ג) דרפוי ואינו רפוי נמי אסור:

המשנ"ב מסביר שנחלקו המג"א והט"ז אם ההבדל דאורייתא ומכאן המחלוקת בדעת הטור

פסק השו"ע

גם כלי קיים שנתפרק אסור להחזיר בחזק

15. שער הציון הלכות שבת סימן שיג סעיף ו

(לב) והיינו, אפילו להדקו ברפוי, מטעם שמא יהדק בחזק. והנה מלישנא דהמגן אברהם מוכח דכשיהדק בחזק על ידי שריו"ף הוא חשוב כמו תוקע ממש, ועל כן אסור אפילו להטור בכל גווני, ומהט"ז בריש סעיף קטן ז משמע דסבירא לה דאפילו על ידי שריו"ף בחזק הוא רק איסור דרבנן, ואם כן ממילא לדעה ראשונה שהוא דעת הטור שרי כשמהדקו ברפוי.

היתר סגירת קופסאות

עשוי לפתיחה ולסגירה תמיד

חיבור רגל לכוס בהבדל אסור אמנם המכסה של צנצנת שנעשה בהבדל מותר כיון שאינו עשוי לקיום אלא לפתיחה תמיד

16. מגן אברהם סימן שיג ס"ק יב

ונ"ל דכוסו שלנו העשוי בחריצים סביב ומהודקים בחזק לכ"ע אסור. ול"ד לכיסוי הכלים שעשויים כך דהתם אין עשויים לקיום רק לפתח ולסגור תמיד ע"י ש"ד ס"י וכתב ב"י דרפוי ואינו רפוי ג"כ אסור.

לשו"ע הרב דווקא כשנעשה לאותו יום לא נחשב בנין האסור

17. שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן שיג סעיף כא

ומכל מקום כיסוי כלים העשויים כך בחריצים סביב (שקורי"ן שריו"ף) אף על פי שמהדקין אותם בחזק מאד על פי הכלי אין בהם שום איסור לא בנטילתן משום סתירה ולא בהחזרתן משום בנין לפי שאינן עשויין לקיום כלל רק לפותח ולסוגר תדיר גם בשבת עצמה ולא אסרו בנין עראי וסתירתו אלא כשאנו עשוי על מנת לסותרו בשבת עצמה כמו שיתבאר בס"י ש"ד :

ויש שכתבו שדווקא בבנין בקרקע צריך שיהי נסתר בשבת עצמה אך בכלים די שלא עומד לקיום. ונפק"מ למשחק לגו (ראה ילקוט"י שבת ב שיד הע"א).

השו"ע התיר לסתור אפילו במחובר במקום שאינו עשוי לקיום בו ביום

18. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שיד סעיף י

חותמות שבקרקע, כגון דלת של בור שקשור בו חבל, יכול להחזירו דלאו קשר של קיימא הוא, שהרי עומד להחזיר; אבל לא מפקיע וחותר, משום סתירה; ודוקא כשעשוי לקיים על מנת שלא להסירו בשבת, אבל אם אינו עשוי לקיים כלל, מותר. ומטעם זה מותר להחזיר דף ששימין אותו לפני התנור ושורקין אותו בטיט, שאינו עשוי לקיום (וע"ל סי' רנ"ט).

הפתיחה והסגירה היא דרך השימוש ולא דרך בנין

במכסה הפתיחה והסגירה היא דרך שימוש ולא דרך בנין. אחרת אי אפשר להשתמש.

19. ט"ז אורח חיים סימן שיג ס"ק ז

ולכאור' גם הנודות של בדיל שיש לנו שיש בה שריו"ף (הבדל) אסור עכ"פ להדקה בחזק כמו במטה של פרקים ולדיעה אחרונה היה לנו לאסור אפי' להדקה ברפוי כיון שדרך להדקה.

9. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שיג סעיף ו

מטה של פרקים אסור להחזירה ולהדקה, ואם תקע חייב חטאת ; ואם היא (דרכה להיות) רפוי (בה"ל, והיינו שאינו מקפיד אם יתנועע בתוך החור) מותר לכתחלה, (ובלבד שלא יהדק).

האם גזרו ברפוי 'שמא יהדק'

השו"ע הביא מחלוקת ראשונים בדיון כוס של פרקים

10. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שיג סעיף ו

וכוס של פרקים, מותר לפרקו ולהחזירו בשבת (טור). ויש מי שאומר שדיון הכוס כדיון המטה (מהר"ם).

הגה: ואם דרכו להיות מהודק ר"ל ותקוע בחזק. משנ"ב אף על גב דעכשיו רפוי, אסור.

המשנ"ב מסביר שנחלקו אם גזרו לאסור ברפוי גם כשדרכו בהידוק או רק כשדרכו בתקיעה

11. משנה ברורה סימן שיג ס"ק מה

(מה) לפרקו ולהחזירו - כשהוא רפוי והטעם דאין דרך להדק כ"כ בחזק שיהיה חשוב כמו תקיעה וע"כ אין לחוש שמא יתקע והיש מי שאומר ס"ל כיון דעכ"פ דרך להדק, גם ברפוי אסור כמו במטה של פרקים.

(ולדעת החו"א סימן נ אות י נחלקו במהודק במקום שאין דרך לתקוע שלטור מותר ולא נאסר חיבור בהידוק אלא במקום שדרכו בתקיעה)

[לדעת הלבושי שרד כולם מודים בדבר שדרכו בהידוק שאסור גם ברפוי ולא רק כשדרכו בתקיעה] ונחלקו במציאות של כוס אם נקראת הידוק

12. לבושי שרד אורח חיים סימן שיג סעיף ו

(ט"ז ס"ק ז) ולדיעה אחרונה. באמת ליכא בזה שתי דיעות, דלכולי עלמא מה שדרך להדקה אסור אפילו ברפוי, אלא לפי שדברי המחבר משמע לכאורה דברפיון מותר כמו שכתבתי באות הקודם, עד שהוצרך הרמ"א לפרש דברי המחבר דמודה דאסור, משום הכי קרי ליה הט"ז דיעה אחרונה, אף על גב דלא פליגי באמת כלל:

(מג"א ס"ק יב) להדקו כל כך. והוי דרכו להיות רפוי. והיש מי שאומר סבירא ליה דההידוק של כוס מיקרי נמי הידוק: [

הברגת בורג בשבת

המג"א כותב שבהבדל שלנו אין מחלוקת לאסור אפילו ברפוי

13. מגן אברהם סימן שיג ס"ק יב

ונ"ל דכוסו שלנו העשוי בחריצים סביב ומהודקים בחזק לכ"ע אסור. (כלומר להבנת המשנ"ב שהמחלוקת היא במהודק, ממילא אם אין מחלוקת משמע שסובר שהברגה היא תקיעה ממילא היא דאורייתא)

הט"ז כותב שלדעת הטור ניתן להקל בחיבור רפוי בהבדל שלנו

14. ט"ז אורח חיים סימן שיג ס"ק ז

ולכאור' גם הנודות של בדיל שיש לנו שיש בה שריו"ף (הבדל) אסור עכ"פ להדקה בחזק כמו במטה של פרקים ולדיעה אחרונה היה לנו לאסור אפי' להדקה ברפוי כיון שדרך להדקה.

כלים שנועדו לפירוק לאחר זמן

23. שלחן שלמה שבת חלק ב סימן שיג אות ז

זו שם אם נתרוקן מיכל הגז ביו"ט לכאורה יש להמנע מלהרכיב מיכל חדש משום עובדין דחול וגם כיון שצריכים לכך גבורה ואומנות הו"ל בונה. אמנם נראה דשפיר שרי לעשות כן כיון דהוה ממש צורך **אוכל נפש** לא הוי עובדין דחול וגם רגילים **תדיר** לפרק ולהחזיר ולא חשיב בונה כמ"ש בסמוך ס"ק ו ד.

☞ **סודה סטרים** - בס' מאור השבת ח"ב מכתבי הגרש"ז אויערבך מכתב כג התיר להחליף בלון גז במכשיר סודה סטרים. וכ"כ בשש"כ יא לו.

24. שו"ת יביע אומר חלק ג - אורח חיים סימן כא

הן אמת בשב' תהלה לדוד (ס' שיג ס"ק יז), כ' לפקפק ע"ז, ממ"ש בשבת (מז) קנה של סיידין לא יחזיר ואם החזיר פטור אבל אסור. ופרש"י, שאין זה גמרו שהרי צריך לחזור ולפרקו תמיד. וכ"מ בירוש' (ר"פ הבונה). ע"ש.

ואולי י"ל דהתם מיירי **שצריך** אומן להחזיר הקנים של פרקים, דבכה"ג איסורא מיהא איכא. אבל אם הדיוט יוכל להחזירו מותר לכתחלה.

25. שמירת שבת כהלכתה - הערות פרק יא - לענין סיפולוקס

וענין מטה של טרסיים וקנה של סיידין (שבת מז א) לא שייך לכאן, דהתם **חשיב תמיד כעושה כלי חדש**, ואילו הכא הכל ערוך ומתוקן יפה ורק מכיון שעשוי לשתיית מי סודה לכן צריכים להסיר את המכסה ולהכניס בו מים וכן את הבלון עם החמצן להרכיבו כדי לשתותו ביחד עם המים וכך **זרז שימושם**

26. כתבי הרב אלישיב סימן סט שעיף ז

מן הדין מותר לעשות סיפולוקס בשבת

הערה: וה"ה במכשירי סודה של זמנינו התיר רבינו לעשות סודה בשבת אבל להחליף את הבלון של הגז אסר רבנו כיון שהוא לשבוע או שבועיים.

אלא דנרא' דדוק' בכוס יש מי שמחמיר שא"צ לפורקו כי עיקר תשמישו שלא ע"י פירוק מה שא"צ **בנוד שעיקר תשמישו ע"י פירוק תמיד לא מקרי גמר מלאכה** (פמ"א: 'כלים שאי אפשר להשתמש כי אם על ידי פירוק והדיוק לאו מכה בפטיש, וגם לאו בונה הוא, דעשוי מתחלה לכך ושרי'). אפ"ל אם הוא תוקע בחוזק השרוי"ף.

אין בונה במכסה צנצנת כיון שברור שהחיבור שלהם רק מונע שימוש ונועד להסרה ואינו כחיבור חלקי כלי שמאפשר שימוש

20. חזון איש מועד סימן נ אות ט

והא דכתבו הט"ז והמ"א סי' שי"ג דמותר לתקוע את כיסוי הכלי כיון שעומד לסגור ולפתוח, היינו דוקא בכיסוי שאין סתימת הכלי בנין אלא שימוש **דכלי סתום לעולם אינו כלי וכל ענין הכלי הוא להיות פתוח ולשמש בו ולכסותו שלא בשעת שימוש** (דבדרי הפמ"א ג). והלכך אין הכיסוי והכלי כחד אלא שני גשמים משתתפים בשימוש. (יש שהבינו כוונתו שלכל חלק יש שם כלי לבדו. ראה בדברי הגרש"ז"א להלן)

אבל הרכבה הדרושה לשימוש כמו קנה סיידין ומיטה של טרסיים וזרם החשמל אף תיקון לשעה חשיב בונה.

המנחת שלמה מקשה כמה קושיות על שיטת החזו"א, ממקרים שמותרים בהבדלה למרות שהיא המאפשרת את השימוש

21. שו"ת מנחת שלמה תניינא (ב - ג) סימן יט

כבר מזמן הקשיתי ע"ז דא"כ איך מותר להשתמש ביום טוב **במנורת נפט** שצריכים תחלה לפרק את הראש מהמיכל כדי להכניס בו נפט ואח"כ צריכים לחזור ולהבריג שוב את הראש לחברו עם המיכל אף על גב דכל אחד לחודיה אינו ראוי לכלום וההשתמשות אינה אפשרית אלא ע"י ההרכבה,

וגם לדבריו יש לאסור להשתמש בסיר לחץ ביום טוב כיון שהכיסוי אינו רק כדי לסגור "שלא בשעת שימוש" וכידוע שהשימוש הוא אך ורק מפני שיש גם כיסוי שעושהו לסיר לחץ והפתחה והסגירה אינו רק כדי להוציא ולהכניס, ואף אם נאמר דחשיב כמכשירי אוכל נפש מ"מ הרי אפשר לעשותו מערב יום טוב,

ותו דלדבריו אסור גם להבריג בשבת **כיסוי של מלחיה** שמשתמשים בה להעמיד על השלחן והואיל וההשתמשות הוא רק ע"י ב' החלקים ביחד, ואם כהחזו"א הרי סובר שלא התירו הט"ז והמג"א הברגת כיסוי רק מפני שזה משמש רק לפתיחה וסגירה בלבד ועיקר תשמישו הוא בלא כיסוי, גם הבאתי מהפמ"ג במשב"ז סי' שי"ג סק"ז שכתב בפירוש דשרי אפ"ל כשאי אפשר להשתמש אלא בשעה שמהודקים יחד.

בארחות שבת מסביר שמסתבר שהחזו"א יודה בכלים אלו שאין חיבורם בונה כיון שאם ישאר החיבור לעולם בטל שימוש הכלי ושונה ממקל של סיידים

22. ארחות שבת פרק ח הערב ד

לכאורה תמירי כלים אלו מכיסוי הכלים משום דבכלים אלו המכסה משלים את צורת הכלי ובלי המכסה אין הכלי ראוי לשימוש וא"כ י"ל דאין אלו שני חלקים שונים אלא נעשים כגוף אחד והו"ל בונה.

אמנם מסתבר לומר שאין בכלים אלו מלאכת בונה דכיון שאם חיבור זה של המכסים האלו ישאר לעולם בטל שם כלי שלהם וכל עיקר שימושם נובע מזה שאפשר לפרקם אפשר דבזה יודה החזו"א דאין החלקים נידונים כמאוחזים ואין זה דומה לקנה של סיידין שבו גם אם החיבור של הקנה הארוך ישאר לעולם לא בטל שם הכלי ולכן חשיב בונה.

סיכום והלכה למעשה בנין בכלים

כללי המלאכה

סוגי חיבורים – לגבי בנין בכלים מבדילים בין ג' סוגי חיבורים:

- **תקיעה** – חיבור שדורש שימוש בכח
- **רפוי** – חיבור שעדיין מאפשר תנועה של החלקים השונים.
- **הידוק** – חיבור שממלא את החלל ולא מאפשר תנועה עצמית של החלקים אך לא נדרש כח לעשותו.

חיבור שזרכו בתקיעה – חיבור חלקי כלי שנעשה בכח או שדורש מומחיות אסור בשבת מהתורה. וגם לחבר אותו רפוי עשוי מדרבנן.

חיבור שזרכו ברפוי – מותר לחברו ברפוי גם בשבת (משנ"ב ש"ג מה) ויש מתירים גם בהידוק (חזו"א. ילקו"י ש"ד ז)

חיבור שזרכו בהידוק – אין לחברו בהידוק בשבת (משנ"ב ש"ג מה. והחזו"א מתיר. ובילקו"י ש"ה כתב שהמחמיר תע"ב), ומותר לחברו ברפוי (משנ"ב ש"ג מה. ובבב"ש ש"ד ש"ח מחמיר)

כלים שדרך שימושם בחזקת ולאורך זמן ואסור לסוגרם

בורג של משקפיים¹⁴ אך יכול לחבר עם סיכת בטחון ברפיון.

החזרת עדשה למשקפיים¹⁵

בורג הגבנה והנמכה של מאוורר – כיון שעם נפילת המאוורר כלפי מטה הוא מתבטל משימושו ואין דרך לפתוח ולסגור אותו בכל יום (ארח"ש ח ט)

גומיות של כסא – אסור להרכיבם כיון שמהודקים (שש"כ כג נא. ארח"ש ח נד) ואם דרך חיבורם רפוי מותר

כלים שדרך שימושם בפירוק והרכבה תדירית ומותרים

מכסים וכיסויים – כגון מכסה של צנצנת, מלחיה, מנורת נפט, סיר לחץ מותרים לסגירה ופתיחה כיון שזהו דרך השימוש בהם שאם ישארו סגורים יתבטל תשמישם.

הארכת סטנדר – מותר לכיוון גובה של סטנדר בשבת (משנ"ב ש"ג מז. ילקו"י ש"ד ז. שש"כ כג נ. ארחות שבת ח ט בשם שבת הלוי והרב אלישיב) כיון שנחשב כלי שלם בכל מצב (ארח"ש ש"ח) ¹⁶ ויש מתירין רק בפיון אך לא בהברגה (מאמ"ר ד פד. מנחת יצחק ט לה).

סברות המתירים:

- דרך שימוש, כמו כיסוי כלים שעשוי לפתיחה וסגירה תמיד (שש"כ כג הע' קנב)
- כיון ששני חלקי הסטנדר לעולם הם ביחד, הכלי גם קודם ההדוק עשוי בשלמות (ש"ח).
- הבורג אינו נכנס רק נלחץ לדופן ואין אפשרות לתקיעה (שבה"ל ו לב)

סיפולוקס – מותר להבריגו אפילו שנעשה בהידוק כיון שעשוי להיות מוסר לאחר המילוי (כתבי הרב אלישיב ס"ט ז. שש"כ יא לו. ילקו"י ש"ד ט)

מגש של כסא ילדים – אם ¹⁷ניתן לפרקו ולחברו בנקל, ¹⁸ועושים כך לעיתים קרובות מותר לחברו ולפרקו. אבל ¹⁹לא על מנת שיהיה מחובר לזמן ארוך (שש"כ כג מט)

פותחן של תכשיט – שעשוי לפתיחה תמיד (ילקו"י ש"ד ח) ואפילו בהברגה ותקיעה כיון שלא מהדקים בחזקה (מאמ"ר פד נד)

כיוון משקפת – מותר לכיון את מיקוד המשקפת על ידי בורג הכוונון שאינו מתקן כלי (ילקו"י ש"ח י)

כלים שדרך שימושם ברפיון ומותרים

- הארכת שולחן בלוחות עץ נוספים כשהבליטות נכנסות ברפיון (ארח"ש ח נא).

כלים שחיבורם בהידוק אך עומדים לפירוק לאחר זמן מה

- **לגו** – יש מתירים לילדים להרכיב ולפרק לצורך משחק כיום שסופו להיות מפורק (חווה דעת ב נה, ארח"ש בשם הגרשו"א והרב קרלין) ויש אוסרים כיון שמתחבר בהידוק (שם בשם הרב אלישיב. מאמ"ר פד מה)

- **סודה סטרים** – יש מתירים להרכיב בו בלון גז חדש כיון שמוחלף תדיר (שש"כ יא לו) ויש אוסרים כיון שעומד לשבוע או שבועיים (מכתבי הרב אלישיב ס"ט ז)

- **מזרק למחט** – בהליכות שלמה (א, יא) התיר לחולה שאין בו סכנה כיון ש'עשוי לפרק ולהחזיר'.

- **בורג סיבוב של מאוורר** – בשש"כ (יג, ז) התיר. והרב אליהו (מאמ"ר ד, פד) אסר משום תוקע ושינוי זרם.¹⁷